

**ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА
«КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ
ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»**

ХОРЕОГРАФІЧНА КАРТИНА «ЛІТАВИЦЯ»

(на основі української міфології)

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи

(творчого проєкту)

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**Здобувача вищої освіти
2 курсу 2Н групи
Ященко Наталії Андріївни**

**Керівник:
доцент кафедри
хореографічних та мистецьких дисциплін,
заслужений працівник культури України
доцент
Ольга БІЛАШ**

**Рецензент:
Юлія БОБРОВНИК**

Захищено на засіданні екзаменаційної комісії
Протокол № ____ від _____ р.

Київ, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ	5
ХУДОЖНЬО-АНАЛІТИЧНІ ВІДОМОСТІ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ....	7
1. Лібрето	7
2. Ідейно-тематичний аналіз	7
3. Композиційно-архітектонічна побудова	8
4. Характеристика персонажів	9
5. Характеристика музичної основи	10
6. Сценарно-композиційний план	11
7. Костюми	12
ВИСНОВКИ	13
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	15

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми творчого проєкту

Тема зацікавленості до чогось невідомого, містичного, завжди була актуальною. Міфологія повсякчас привертала увагу людей своєю різноманітністю героїв. Природньо для людини – дізнаватись щось приховане, недоступне та незрозуміле. Про це описано в багатьох творах, наприклад Леся Українка у своїй драмі-феєрії «Лісова пісня» використовує міфологічну основу нашого народу, у сучасному українському кінематографі знімають фільми про українську міфологію, наприклад фільм «Тіні забутих предків»(2013) де розповідається про духів Карпат[9], у сучасному театрі безліч вистав про українську міфологію, наприклад вистава «Конотопська відьма» за повістю Григорія Квітки-Основ'яненка[8].

Творчий проєкт покликаний показати, що не завжди зацікавленість у чомусь невідомому призводить до позитивного фіналу, що яким би не було звабливим це невідоме, потрібно декілька разів подумати, чи варте воно того.

Обрана тема дуже різностороння, в українській міфології велика кількість створінь, про яких є чимало історій, а про героїню даної хореографічної картини “Літавицю” мало матеріалу, і який суперечить один з одним, в одних історіях вона красива зваблива жінка, яка спокушає молодих чоловіків, в інших вона колишня добра людська душа, яка допомагає живим. Тож був обраний лише один варіант який втілюється в хореографічній картині.

Мета творчого проєкту:

Продемонструвати власне бачення міфічної істоти засобами хореографічного мистецтва.

Завдання творчого проєкту:

- створити авторський хореографічний текст, використовуючи засоби стилізації українського народно-сценічного академічного танцю;

- надати теоретичне обґрунтування засобами художньої виразності;
- надати художньо-аналітичні відомості творчого проєкту;
- реалізувати мету проєкту на практиці.

Новизна творчого проєкту

Відображення образу Літавиці засобами хореографічного мистецтва використовуючи принципи стилізації на основі українського народно-сценічного танцю у супроводі музичного матеріалу гурту Schmalgauzen.

Практичне значення творчого проєкту:

Може бути продемонстрована на сценах різного типу: від камерних розважальних закладів, на відкритих просторах просто неба, до провідних концертних театральних залів. Участь у проєкті сприяє підвищенню виконавського рівня, універсальності як професіоналів, розширенню акторського діапазону.

Апробація творчого проєкту:

Одна частина творчого проєкту була представлена на передзахисті кваліфікаційної роботи в травні. Це був перший та другий епізод хореографічної картини «Літавиця». Повна робота буде представлена під час захисту кваліфікаційної роботи.

Структура та обсяг пояснювальної записки

Пояснювальна записка складається зі вступу, розділу, висновків, списку використаних джерел (9 найменувань). Загальний обсяг роботи – 13 сторінок.

АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ:

Під час підготовки до реалізації творчого проєкту були проведені певні дослідження різноманітних джерел.

Основним джерелом досліджень була українська міфологія та демонологія, наприклад книга «Українська міфологія» Наталії Сиванчук [7] розповідає про особливості зародження різних вірувань в особливостях різних географічних середовищ та історичного розвитку місцевості. Також в цій книзі зібрано багато казок-міфів, що допомогло лінійно розкривати сюжет даної хореографічної картини та правильно показати головну героїню «Літавицю».

Дана хореографічна картина виконується у стилі стилізованого українського народного танцю, тому щоб краще зрозуміти, як поєднати даний стиль танцю з музичним супроводом були проведені деякі дослідження. «Стилізація у професійному народному хореографічному мистецтві сучасності» І.М. Гутник розповідає про стилізацію українського народного танцю «Прагнучи пізнати, відродити, донести до сучасного глядача фольклорне хореографічне мистецтво, його національні риси та особливості, балетмейстери створюють номери на основі народних традицій, але надають їм сучасного звучання – стилізують, тобто збагачують новими засобами виразності та формами відповідно до вимог, які диктує нам сьогодення»[2, ст. 3].

Аналіз літературних джерел про мистецтво балетмейстера дали цінну інформацію про взаємодію хореографів та виконавців, про вивчення та використання різних стилів танцю, та їх застосування у даній постановці.

У книзі «Композиція танцю та мистецтво балетмейстера» О.Ю. Енська, А.І. Максименко, І.О. Ткаченко описуються основні питання композиції і постановки танцю. «У сучасному розумінні сутність підготовки до балетмейстерської діяльності полягає у розвитку творчих якостей майбутнього балетмейстера при створенні танцювальних композицій асоціативним мисленням, уміння втілити творчий задум шляхом засвоєння хореографічної культури, танцювальних образів, лексики та техніки танцю;

засвоєнні співвідношення хореографічного мистецтва з іншими видами мистецтва.»[4,ст.59]

ХУДОЖНЬО-АНАЛІТИЧНІ ВІДОМОСТІ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ.

1. Лібрето

1 епізод

Літавиця прокидається на галявині від незрозумілого шуму, і тікає, гадаючи як провчити тих, хто потурбував її сон.

2 епізод

Юнаки та дівчата збираються разом, вибирають місце для святкування Явдохи (Євдокії): початок весни, це була галявина неподалік від села, Хлопці запрошували дівчат на танці, але одного хлопця не покидало відчуття, що його з лісу, який стоїть неподалік, кличе якась невідома сила, коли всі почали розходитися він вирішив від'єднатись від своїх друзів, і піти до лісу.

3 епізод

Ніч. Ліс, освітлений місяцем, мовчазний, лише чути шепіт дерев. Підійшовши ближче, він бачить, як серед галявини кружляє дівчина у білому вбранні, немов із самого туману. Її образ юнака зачаровує.

Зачарований, він бере її руку, і світ навколо ніби зникає. Літавиця веде його все глибше у ліс. Там, на таємничій галявині, розпочинається дивний танець. Вона кружляє навколо нього, торкаючись його обличчя та плечей, і кожен її дотик ніби висмоктує частинку його сил. Юнак відчуває себе дедалі слабшим, а Літавиця стає дедалі яскравішою. Задоволена своєю роботою, залишає юнака лежати посеред лісу, а сама йде в пошуках нової «забави».

2. Ідейно-тематичний аналіз.

Тема - це історія про спокусу, приховану небезпеку та наслідки, коли людина йде на поклик до невідомого. Атмосфера містики, темного нічного лісу та місячного сяйва може створювати оманливу картину, а яка вона є насправді?

Ідея - ця історія - метафора про те, що бажання йти за своїми пристрастями іноді вимагає надто високої плати.

Надзавдання - розкрити, як сліпе захоплення незвіданим може призвести до «втрати себе», що за будь яку пригоду доводиться платити, і ця ціна не завжди є виправданою.

Наскрізна дія - дія відбувається довкола цікавості головного героя до невідомого.

Конфлікт - внутрішній .

Форма – хореографічна картина.

Для даної хореографічної постановки була обрана форма хореографічної картини, бо кожен із трьох епізод витікає один із одного, з'єднуючи всю постановку в одне ціле, і створюють цілісну картину.

Жанр – казкова драма.

Дана хореографічна картина містить таку героїню, яка в звичайному житті не може існувати, драма дозволяє розкрити внутрішній світ та переживання головного героя, а казковий аспект, у якому вигадані події та чарівні істоти подаються як реальні, привносить мораль в кінець цієї історії. «Казки мають на меті не лише розважати, але й навчати, передавати моральні цінності та життєві уроки.» [3]

Стиль - стилізований український народний танець.

Через стилізований український танець легше та краще показати м'якість рухів “Літавиці”, наскільки вона легка, м'яка та зваблива. А також показати наскільки веселі та легковажні друзі головного героя.

3. Композиційно-архітектонічна побудова

Експозиція

Хореографічна картина починається з того, що Літавиця прокидається на галявині від шуму та тікає, думаючи як провчити тих, хто її потурбував.

Юнаки та дівчата збираються неподалік від свого села на галявині святкувати початок весни. Вони грають та веселяться, хлопці запрошують дівчат танцювати. Проте головного героя не покидає бажання піти до лісу, який стоїть неподалік від галявини.

Зав'язка

Вечоріло, всі почали розходитись, проте юнак вирішує не піти додому, від'єднується від своїх друзів і йде до лісу, піддавшись загадковому відчуттю.

Розвиток дії

Зайшовши в ліс він бачить біле сяйво, і вирішує підійти ближче. Опинившись в освітленому місяцем місці, він бачить загадкову дівчину в білому, її рухи його зачаровують. Літавиця, побачивши юнака, взяла його за руку та починає вести його глибше до лісу, а хлопець і не пручається. Вона заводить з ним танець, який поступово ослабляє юнака.

Кульмінація

Юнак відчуває, що втрачає силу і розуміє, що потрапив у пастку. Літавиця ж стає дедалі яскравішою.

Розв'язка

Літавиця залишає юнака лежати посеред лісу і зникає в пошуках нової забави. Безсилий юнак лежить посеред лісу. Він живий, але більше ніколи не буде таким як раніше.

4. Характеристика персонажів

Головний герой - романтичний та наївний юнак, достатньо сміливий, проте схильний до необачних дій. Готовий пірнути в невідоме, не подумавши про наслідки, за що і поплатився.

Літавиця - містична істота, уособлення спокуси та небезпеки. З вигляду це гарна дівчина, вбрана в білу сукню, рухи її ніжні та звабливі. Її природа - це заманювати людей та житись їх життєвою силою. Літавиця - метафора небезпеки, яка прихована за красою та загадковістю.

Друзі головного героя - символізують безпечний та знайомий шлях головного героя, з якого він вирішив відступити. Вони веселі та легковажні, але передбачувані.

5. Характеристика музичної основи:

Для даної хореографічної картини були обрані пісні гурту «Schmalgauzen» тому що їх виконання пісень дуже оригінальне та не схоже ні на що інше, в них є авторські пісні, а є «кавери» на старі вже знайомі пісні.

Цей гурт існував ще з 2020 року, але відносно нещодавно він почав набирати популярність завдяки своїм незвичним музичним та театральним виступам, вони не прив'язуються до якогось конкретного жанру в музиці, одна пісня може поєднувати фанк, рок та кабаре. Як казав директор гурту Валентин Білоконь «Ми не ставимо рамок і не прив'язуємось до одного жанру. Наш жанр – Шмальгаузен. І назва, і жанр, і стиль життя.» [5]

Наприклад перша пісня, що використовується в даній хореографічній картині «ПАРАДЖАНОВ 100», це переспівана пісня «Вербовая дощечка», і вона подобається саме своїм аранжуванням, і як вони її адаптували під свій неповторний стиль та доповнили віршем.

Друга пісня «па», що використовується в даній хореографічній картині це їх оригінальний трек, і почувши саме цю пісню і виникла ідея створити цю хореографічну картину.

6. Сценарно композиційний план

Картина	Епізод	Учасники	Музика	Світло	Тривалість
1	Літавиця прокидається,	Літавиця Головний герой Друзі головного героя	Пісня групи «Schmalgauzen» «ПАРАДЖАНОВ – 100»	Від похмурого до яскравого	0:40
2	Головний герой та його друзі гуляють на галявині	Літавиця Головний герой Друзі головного героя	Пісня групи «Schmalgauzen» «ПАРАДЖАНОВ – 100»	Від яскравого до затемнення	2:41
3	Літавиця грається з головним героєм	Літавиця Головний герой	Пісня групи «Schmalgauzen» «па»	Від похмурого до яскравого, затемнення	2:11

Загальна тривалість – 5:32

7. Костюми

Літавиця: одягнена в довгу білу сорочку до щиколотки, на ній є вишивка червоно-чорного кольору, і прикрашена червоним поясом. Літавиця дуже схожа на звичайну людину, тому і вдягнена вона як звичайна дівчина.

Головний герой та його друзі: одягнені у білі льняні сорочки з червоно-чорною вишивкою, молочного кольору штани, шкіряні коричневі пояси. На ногах чорні чоботи.

Дівчата: одягнені в сорочки кремового кольору до коліна, рожева смугаста спідниця вище коліна. На ногах бежеві туфлі.

ВИСНОВКИ

Розробка хореографічної картини «Літавиця» стала не просто практичним втіленням задуму, а цілісним художньо-педагогічним дослідженням, що торкається глибинних тем: спокуси, внутрішньої боротьби, вибору між світлом і темрявою та наслідків необдуманих рішень. В основі композиції лежить образ Літавиці — персонажа української міфології, жіночого духа, який, згідно з народними віруваннями, спокушає молодих чоловіків. Цей образ є втіленням звабливої небезпеки, яка прикривається красою, загадковістю та легкістю, але несе в собі руйнівну силу.

Кожен епізод хореографічної картини було створено як емоційно-сміслову частину єдиного художнього полотна, що поступово розкриває сюжетну лінію - від першого контакту героїв, поступового втягнення у спокусу, внутрішнього спротиву, до кульмінаційного конфлікту і розв'язки, що передає моральний сенс - перемога над злом можлива лише через усвідомлення себе та силу духу.

Така драматургічна побудова забезпечила логічний розвиток дії, плавність переходів між епізодами та емоційну глибину. Теоретичне вивчення української міфології, архетипів, символіки, хореографічних прийомів народного танцю та сценічної пластики надало ґрунтовну основу для побудови унікального художнього простору. У композиції використовується стилізований український народний танець.

Для досягнення ідейного та емоційного впливу важливим стало драматургічне планування кожного епізоду, робота над взаємодією виконавців, деталізація рухів, дотримання ритму і темпу. Створення виразних танцювальних монологів і діалогів дало змогу уникнути прямолінійності, натомість поглибити ідею через естетичне напруження і психологічну складність.

Реалізація проєкту значно розширила творчі, організаційні, комунікативні та аналітичні навички. Особливо цінним був досвід колективної роботи: від обговорення ідеї до постановки кожної сцени. Робота над хореографічною сюїтою вимагала не лише танцювальної майстерності, а й гнучкості мислення, здатності до імпровізації, швидкого прийняття рішень і адаптації до змін.

У підсумку, хореографічна картина «Літавиця» стала символом діалогу між традицією і сучасністю, демонструючи, що народна міфологія — не застарілий пласт культури, а джерело натхнення, здатне відкривати нові сенси для сучасного глядача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Вже-Вже» «Весняні традиції України: традиції, обряди та унікальні звичаї» 2024 URL:<https://vzhe-vzhe.com/blog/vesnyani-svyata-ukraine/>
2. Гутник І. «Стилізація у професійному народному хореографічному мистецтві сучасності» URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=821887>
3. «Добра Казка» «Що таке казка та її особливості» 6 вересня 2024 URL: <https://dobrakazka.com.ua/shho-take-kazka-ta-yiyi-osoblyvosti/>
4. Енська О. Ю., Максименко А.І., Ткаченко І.О. «Композиція танцю та мистецтво балетмейстера» URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi75/0055732.pdf>
5. Завадецька А. «Суспільне культура» 30 травня 2023 URL: <https://suspilne.media/amp/culture/490051-hto-taki-smalgauzen-abo-ak-muzicno-teatralnij-gurt-shrestiv-dark-kabare-ta-sanson/>
6. Левкович Н. «Народна демонологія Бойківщини» URL: <http://publications.lnu.edu.ua/journals/index.php/mythology/article/view/881/876#>
7. Сиванчук Н. «Українська міфологія» URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16410/1/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%BC%D1%96%D1%84%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>
8. Театр Франка «Конотопська відьма» 2024 URL: <https://ft.org.ua/performances/konotopska-vidma>
9. «Чарівний Світ» «Сучасне українське кіно за мотивами української міфології» 19 березня 2021 URL: <https://magicworld.com.ua/news/ukrainske-kino-za-motyvamy-mifolohii/>